

Posudek na habilitační práci

Autorka práce: Mgr. Lucia Záhorcová, Ph.D.

Název práce: Odpustenie ako psychologický fenomén: Konceptualizácia a súvislosti s duševným zdravím, medziľudskými vzťahmi a sebareguláciou

Autorka posudku: Doc. PhDr. Alena Slezáčková, Ph.D.

Předložená habilitační práce představuje ucelený, systematicky budovaný a koncepčně vyzrálý výzkumný celek zaměřený na psychologické aspekty odpuštění v různých životních situacích a kontextech. Práce je založena na dlouhodobém a tematicky soudržném výzkumném programu autorky, který je v habilitačním spise zastoupen komentovaným souborem dvanácti již publikovaných odborných studií, realizovaných ve spolupráci s dalšími autory. Jedná se o kvalitní publikace uveřejněné v českých, slovenských i zahraničních impaktovaných odborných časopisech.

Autorka se prostřednictvím tohoto souboru prací profiluje jako výrazná a mezinárodně ukotvená odbornice v oblasti psychologie odpuštění, která systematicky rozvíjí výzkum tohoto fenoménu v teoretické, empirické i aplikační rovině.

Tematicky je práce členěna do pěti vzájemně provázaných okruhů:

1. Konceptualizace odpuštění na základě teoretických poznatků a kvalitativní analýzy výpovědí laiků a odborníků, která přispívá k hlubšímu porozumění tomu, jak je odpuštění chápáno, prožíváno a definováno v různých skupinách.
2. Odpuštění v kontextu truchlení rodičů po ztrátě dítěte, včetně analýzy jeho vztahu k adaptaci a duševnímu zdraví a ověřování účinnosti intervence zaměřené na podporu odpuštění.
3. Odpuštění v partnerských a rodinných vztazích, zahrnující partnerské a manželské vztahy i vztahy rodičů k dětem vyrůstajícím v dětských domovech, se zaměřením na empatii a pokoru coby prediktory odpuštění a spokojenosti ve vztahu.
4. Odpuštění sobě samému ve vztahu k seberegulaci a prokrastinaci u studentů, a v souvislosti s pocity viny, studu a stresu u rodičů dětí s PAS.
5. Slovenské validizace dvou nástrojů na měření odpuštění EFI-30 a TRIM-18, včetně podrobné analýzy jejich psychometrických vlastností (faktorová struktura, reliabilita, validita).

Empirická zjištění předložených studií jednoznačně ukazují, že odpuštění nelze redukovat na izolovaný akt, ale že jde o komplexní, multidimenzionální a vztahově zakotvený proces s významnými dopady na psychickou adaptaci, kvalitu mezilidských vztahů a duševní zdraví,

který je formován kontextem situace, osobnostní strukturou jedince i jeho biografickou zkušeností.

Silné stránky a přínos práce

Za mimořádně silnou stránku předložené práce považuji její dlouhodobou koncepčnost a vnitřní integritu. Autorka nepředkládá tematicky nahodilý soubor studií, nýbrž promyšleně budovaný výzkumný program, který rozvíjí klíčové otázky psychologie odpuštění napříč různými populačními skupinami i životními situacemi.

Práce se vyznačuje tematickou šíří při zachování teoretické soudržnosti. Autorka dokáže propojit konceptuální ukotvení konstruktů, empirické ověřování jeho souvislostí, intervenční aplikaci i psychometrické zázemí měření. Tato integrativní perspektiva svědčí o vysoké odborné zralosti a schopnosti systematicky rozvíjet výzkumné pole.

Oceňuji zejména:

- Metodologickou pluralitu, tedy kombinaci kvalitativního a kvantitativního přístupu, validačních studií i intervenčního výzkumu.
- Psychometrický přínos, spočívající ve slovenských validizacích nástrojů měřících odpuštění a související konstrukty, čímž autorka významně přispívá k rozvoji výzkumné infrastruktury v regionu.
- Propojení základního a aplikovaného výzkumu, kdy teoretická práce není samoúčelná, ale vytváří rámec pro praktickou intervenci.
- Aplikaci relevanci pro psychoterapeutickou a poradenskou praxi, zejména v oblasti práce s truchlením, traumatickou zkušeností, vztahovými konflikty a rodičovským stresem.
- Citlivé a odborně fundované uchopení existenciálně náročných témat, která vyžadují vysokou míru odborné i lidské citlivosti.

Autorka v práci prokazuje schopnost kriticky reflektovat dosavadní poznatky, tvořivě je rozvíjet a formulovat nové výzkumné otázky. Habilitační spis tak jasně dokládá její odbornou autonomii a vědeckou profilaci.

Možné limity práce a podněty pro další výzkum

Přestože práce představuje metodologicky kvalitní a systematicky budovaný výzkumný program, lze identifikovat několik limitů, které zároveň otevírají perspektivu dalšího rozvoje.

Výzkumy byly realizovány převážně v českém a slovenském prostředí, což může limitovat míru zobecnitelnosti výsledků do odlišných kulturních či náboženských kontextů. Vzhledem k hodnotové podmíněnosti odpuštění by bylo přínosné realizovat mezikulturní komparativní studie.

Většina studií využívá sebeposuzovací nástroje. Ačkoliv jsou psychometricky kvalitně ověřeny, nelze zcela vyloučit vliv sociální žádoucnosti či zkreslení sebepojetím. Další výzkum by mohl více zapojit longitudinální design, experimentální přístupy či behaviorální indikátory.

U některých zjištěných vztahů nelze jednoznačně určit směr kauzality. Systematičtější longitudinální či intervenční výzkum s kontrolními skupinami by umožnil přesnější zachycení mechanismů působení odpuštění a identifikaci mediátorů a moderátorů účinku.

Tyto limity však nijak nesnižují kvalitu předložené práce; naopak potvrzují, že autorka otevřela významné a perspektivní výzkumné pole s potenciálem dalšího systematického rozvoje.

Otázky k obhajobě

- Jaké klíčové psychologické mechanismy považujete za mediátory vztahu mezi odpuštěním a duševním zdravím?
- Jaké faktory podle Vašeho názoru nejvíce ovlivňují účinnost intervence zaměřené na odpuštění v kontextu truchlení rodičů po ztrátě dítěte?
- V čem spatřujete zásadní rozdíly mezi interpersonálním odpuštěním a odpuštěním sobě samému z hlediska jejich psychologické dynamiky a terapeutického uchopení?

Závěr

Předložená habilitační práce představuje významný, původní a metodologicky kvalitní příspěvek k rozvoji psychologie odpuštění. Dokládá vědeckou profilaci autorky, její schopnost systematicky budovat výzkumný program a formulovat teoreticky i prakticky relevantní závěry.

Na základě výše uvedeného konstatuji, že práce splňuje nároky kladené na habilitační řízení a doporučuji ji k obhajobě.

Doc. PhDr. Alena Slezáčková, Ph.D.

V Brně dne 1.3.2026

MUNI
MED

Masarykova univerzita | Lékařská fakulta

Ústav lékařské psychologie a etiky

A: Kamenice 753/5 | 625 00 Brno

Tel.: 549 498 189

E-mail: alena.slezackova@med.muni.cz